

**BITIRUVCHI SINIF O'QUVCHILARINI KASBGA YO'NALTIRISHDA KEYS –
STUDY TEXNOLOGIYASINING O'RNI**

Mavlonov Dilmurod Murtazoyevich

Buxoro innovatsiyalar universiteti magistranti

Annotatsiya: ushbu maqolada bugungi kunning asosiy kuchi va ertangi kunimizning kelajagi bo'lgan yoshlar, maktab o'quvchilarining kasbiy faoliyatga yo'naltirish va ta'lim texnologiyalarining ahamiyati ayniqsa keys –study texnologiyasining roli va ahamiyati ochib erilgandir. Bu borada nazariy ilmiy qarashlar tahlil qilingan va fikr mulohazalar yuritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, texnologiya, o'quvchi, bitiruvchi sinf, pedagogika, keys-study, fan, ishlab chiqarish, intellekt, ma'naviyat.

“Yoshlarimizni mustaqil fikrlaydigan yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega bo'lib dunyo miqiyosida o'z tengdoshlariga hech qaysi sohada bo'sh kelmaydigan insonlar bo'lib kamol topishi, baxtli bo'lishi uchun davlatimiz va jamuyatimizning bor kuch va imkoniyatlarini safarbar etamiz”.

Jahon hamjamiyatining zamonaviy ilmiy-texnik taraqqiyoti, fan va ishlab chiqarish sohalarida amaliy islohotlar, ilmiy-texnik axborotning jadal rivojlanishi va yangilanishi ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-texnik o'zgarishlar natijasida o'quvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonlarining takomillashtiruvchi mexanizmlarini ta'lim jarayoniga tatbiq etilishi bilan ifodalanadi. Parijda bo'lib o'tgan YuNESKO Bosh konferensiyasining 36-sessiyasi rezolyutsiyasiga muvofiq, ta'lim tasnifining xalqaro standartlari takomillashtirilmoqda. YuNESKO Ta'lim instituti (Gamburg, Germaniya), Kattalar ta'limi bo'yicha Yevropa uyushmasi (EAEA – European Association for the Education of Adults, Bryussel), Xalqaro Ta'lim instituti (AQSh), European Integration (ECSA-Austria) kabi nufuzli tadqiqot markazlarining ilmiy natijalari alohida o'rin tutadi. Shu sababli kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning ilmiy tizimi samaradorligini oshirish bo'yicha tadqiqotlarni amalga oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Jahonda uzluksiz ta'lim tizimi faoliyatining samaradorligi ta'lim oluvchi shaxsning barcha ta'lim yo'nalishlari markaziga aylangan insoniy g'oyalar (personal ideas)ning o'quvchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishni to'liq namoyon etish uchun didaktik muhit yaratish bilan chambarchas bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, o'quvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari, o'qituvchi shaxsi modeli, baholash mezonlarini takomillashtirishning nazariy - metodik ta'minotini yaratish va ta'minlashni, didaktik tamoyillar asosida o'quvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonlarini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishni talab etmoqda.

Mamlakatimizda o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonlarini rivojlantirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash samaradorligini oshirishga doir me'yoriy hujjatlar ishlab chiqildi, moddiy-texnika bazasi yaratildi, xorijiy davlatlar bilan hamkorlikda qo'shma dasturlar tashkil etildi, yangi ta'lim paradigmalariga o'tishning me'yoriy asoslari ishlab chiqilmoqda. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha taraqqiyot strategiyasida “Uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga

muvoqif yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish”¹ muhim ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Natijada bitiruvchi o'quvchilarning kasbga yo'naltirishning didaktik imkoniyatlarini ta'minlashga sharoit yaratildi.

Bitiruvchi sinf o'quvchilarini kasbiy faoliyatni tarkib toptirishga yo'naltirilgan jarayonlarda shaxsiy va kasbiy sifat, qat'iyatlilik, qiziqish, bag'ishlanish, tashabbuskorlik, mustaqillik, eng yaxshi yo'lni tanlash qobiliyatini egallaganlik darajasi, ijodkorlik, izlanuvchanlik, bilimdonlik, muloqatchanlik kabilar muhim o'rin tutadi.

Bugungi kunda keys-stady ta'lim texnologiyasi asosida innovatsion fikrlashni, kreativ tafakkur qilishni rivojlantirish vositalarini izlash muammosi bo'lajak o'qituvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish bilan bog'liq qobiliyatlarga tegishli ekanligini ifodalaydi. Bu jamiyatning rivojlanish sur'atlarining tezlashishi bilan bog'liq jarayon sifatida qabul qilingan bo'lib, bunda ta'lim muassasasi oldida turgan asosiy talab va vazifa shaxslarni hayotga va mehnatga tayyorlash zarurati mavjud talablarning tez o'zgaruvchan shartlarida o'z ifodasini topadi.

Kasbiy yondashuv asosida o'quvchilarga ta'lim jarayonlarni samarali tashkil etishda o'z iqtidori va ijodiy salohiyatini namoyon etish imkoniyati yaratildi. Ta'lim mazmunidagi o'zgarishlar, yangilarini joriy etish jamiyatning standartlari va ehtiyojlari ijodiy shaxsni shakllantirish va uning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan belgilanadi. Bunday sharoitda ta'lim muassasasi juda muhim ahamiyatga ega pedagogik tizimlar uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi, har bir o'quvchining tarbiyaviy ijodkorligini oshkor qilish va rivojlantirishga yo'naltiriladi.

Keys-study ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonlarini ilg'or xorijiy tajribalar asosida takomillashtirish, ularni yangicha fikrlovchi, innovatsion faoliyat yurita oladigan shaxslar sifatida tayyorlash masalalari mamlakatimizni rivojlantirishning Taraqqiyot strategiyasi yo'nalishlaridan biri sifatida belgilab berilgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti mamlakatimiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, ta'limning yangi, zamonaviy usullarini, jumladan, pedagogik va axborot-kommunikatsion texnologiyalarni joriy etish sohasidagi ishlar ahvolini tanqidiy tahlil qilish zaruratiga alohida to'xtalib o'tdi. “Yana bir muammoni hal etish o'ta muhim hisoblanadi: bu – pedagoglar va professor-o'qituvchilar tarkibining professional darajasi, ularning maxsus bilimlaridir. Bu borada ta'lim olish, ma'naviy-ma'rifiy kamolot masalalari va haqiqiy qadriyatlarini shakllantirish jarayonlariga faol ko'mak beradigan muhitni yaratish zarur” Natijada mamlakatimiz ta'lim tizimi jahon andozasi asosida yanada takomillashadi, kadrlar sifati raqobatbardoshlik muhitiga tezroq moslashadi. Bugungi kunda davlat ijtimoiy buyurtmasi pedagogik oliy ta'lim muassasalari o'quv-tarbiya jarayoniga o'qitishning natijaviyligini ta'minlovchi pedagogik innovatsion g'oyalarini joriy qilish bilan bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik innovatsion faoliyatidek kasbiy taqozolangan funksiyasini bajarishning amaldagi tayyorgarlik darajasi o'rtasida ma'lum ziddiyatlarlarning mavjudligi tadqiqot ishini ilmiy-nazariy jihatdan o'rganish zaruratini vujudga keltiradi.

¹ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 18 майдаги “таълим тизими учун кадрларни тайёрлашни янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 418-сон Қарори // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 20.05.2019 й., 09/19/418/3158-сон.

ADABIYOTLAR.

1. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. –Тошкен., Ўзбекистоню 2021. 65-б.
2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 18 майдаги “таълим тизими учун кадрларни тайёрлашни янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 418-сон Қарори // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 20.05.2019 й., 09/19/418/3158-сон.
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019-йил 31-декабрдаги 1059-сон “Узлуксиз маънавий тарбия концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори.
4. Иноятлов У.И. Теоретические и организационно-методические основы управления и контроля качества образования в профессиональном колледже. Дисс. Док. пед. наук. -Ташкент.: 2003. С-316.
5. Исмоилова З.К. Талабаларнинг касбий-педагогик малакаларини шакллантириш. Пед.ф.н. илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. -Тошкент 2000 йил. 144-б.
6. Муслимов Н.А. Касб таълими ўқитувчисини касбий шакллантиришнинг назарий-методологик асослари. Пед.ф.д. илмий даражасини олиш учун ёзилган дисс. -Тошкент 2007 й. 316-б.